

UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMİNDE KARMA ÖĞRENME MODELİ: İNGİLİZCE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI ÖRNEĞİ

A.Nurhan ŞAKAR
Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi

Son yıllarda özellikle internetin uzaktan eğitiminde çok fazla kabul görmesi uzaktan eğitimin daha fazla tercih edilmesine neden olmuştur. Günümüzde uzaktan eğitimin özellikle yüksek öğretimde önemli bir seçenek olduğu söylenebilir. Dünya'da artık uzaktan eğitim veren kurumların yanı sıra örgün eğitim veren pek çok yüksek öğretim kurumu da eğitim sistemleri içinde uzaktan eğitime yer vererek karma öğrenme modeline dayalı eğitim sistemleri uygulamaktadır. Kuşkusuz bu yöndeki çabaların temelinde daha etkin ve verimli bir eğitim yapma isteği vardır. Karma öğrenme, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sonucu ortaya çıkan araçlardan (internet, televizyon, CD-Rom v.d.) bir ya da birkaçının, geleneksel sınıf içi eğitimle harmanlanmasıyla gerçekleşmektedir.

Anadolu Üniversitesi AÖF İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı (İÖLP) uzaktan öğretimde karma öğrenme modeline dayalı olarak İngilizce öğretmeni yetiştirmek amacıyla açılan bir lisans programdır. Uzaktan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı halen ülkemizdeki eğitim fakültelerinde uygulanmakta olan örgün İngilizce öğretmenliği lisans programlarına eşdeğer (ders programı, öğrenci kabulü ve diploma) bir programdır. Türk yükseköğretim sistemi içinde özgün bir program olması nedeniyle söz konusu modele Türkiye'de örnek teşkil eden bir başka benzer bir uygulama yoktur. Bu açıdan bakıldığında ortaya çıkan modelin başka kurumlar tarafından yapılacak benzer uygulamalar için örnek oluşturduğu söylenebilir. Bu makale de kuramsal olarak uzaktan öğretimde karma öğrenme modeli ve bu modele dayalı olarak yürütülen AÖF İngilizce Öğretmenliği Lisans Programında yapılan düzenlemeler ve yakın gelecekte öngörülen çalışmalar üzerinde durulmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER

Uzaktan Öğretim, Karma Öğrenme, Uzaktan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı

BLENDING LEARNING MODEL IN DISTANCE EDUCATION: ENGLISH TEACHER BACHELOR'S PROGRAM EVALUATION

A.Nurhan ŞAKAR
Anadolu University, Open Education Faculty

Recent advancements in the Internet technology has made distance education more preferable among other learning platforms. In addition to distance education providers, many traditional face-to-face education institutions now utilize blended learning models where by they offer distance courses within their education system. Blended learning is also utilized in traditional in-class educational activities by using one or more information and communication technologies (Internet, CD-Rom, TV, etc.).

Distance Program in English Language Teaching offered by Open Education Faculty of Anadolu University, is a 4-year BA degree program. It is based on blended learning model where by the first two years is partly face-to-face and the last two years are through distance education. The program is equivalent to other face-to-face English Language Teaching Programs offered by other universities in Turkey. The program is unique in terms of its blended learning and delivery methods. Therefore Distance Program in English Language Teaching can be considered as a model for other English language teacher training programs. In this paper, developments in the Distance Program in English Language Teaching based on blended learning model in the past six years and plans for the future are discussed.

KEY WORDS

Distance Education, Blended Learning, Distance English Language Teacher Bachelor's Program

I. GİRİŞ

Günümüzde uzaktan öğretim olarak adlandırılan eğitim sisteminin kökeni XVIII. yüzyıla dayanmaktadır. Ancak uzaktan öğretim kavramına ilk olarak XIX. yüzyıl'da Wisconsin Üniversitesi'nin (University of Wisconsin) 1892 yılında yayınladığı katalogta yer verilmiş ve 1906 yılında Wisconsin Üniversitesinin yöneticisi William Lighty tarafından bir yazıda bu ifade kullanılmıştır (Verduin ve Clark, 1991). Görüldüğü gibi uzaktan öğretim kavramı eğitim bilimleri yazınında çok yeni bir kavram olmamakla birlikte, kullanılmaya başlandığı ilk yıllardan günümüze değin (özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerin eğitim alanındaki uygulamalara yansmasıyla birlikte) çok büyük bir gelişme göstermiştir. Dünyada yüksek öğrenim alabilecek nüfusun yalnız %17sinin geleneksel eğitime dayalı olarak eğitim alabilme şansına sahip olduğu düşünülürse (Van Hook,2005) uzaktan eğitimin, yüksek öğrenim sorunun çözümünde önemli bir alternatif olduğu kabul edilmelidir. Uluslararası yazında Dohmen (1967), Peters (1973), Holmberg (1977), Moore (1990), Lane (1994) ve diğer pek çok uzman tarafından, uzaktan öğretim kavramı açıklanmaya çalışılmıştır (Keegan, 1996).

Uzaktan eğitim kavramını açıklamak aslında “uzaktan eğitim nedir?” sorusunu sormaktan çok daha karmaşıktır. Çünkü “uzaktan” kavramının birden fazla anlamı vardır. Sözelimi uzaktan kavramı coğrafi uzaklığı, zaman açısından uzaklığı hatta entelektüel uzaklığı ifade edebilir. Bununla birlikte uzaktan eğitim kavramı çok sayıda kişiye geniş bir medya yelpazesi ile akıl almaz çeşitlilikte program sunumu sağlar. Sözelimi bazıları basılı malzeme, bazıları ise iletişim araçlarını çoğu da her ikisini birden kullanmaktadır. Uzaktan eğitim tanımı yapılırken karşılaşılan bir diğer güçlükte son zamanlarda teknolojiye meydana gelen değişim ile geleneksel eğitim yöntemlerine meydan okunmasıdır. Kuzey Dakota Devlet Üniversitesinden, (South Dakota's Dakota State University) Dan Coldeway (Simonson v.d, 2003) uzaktan eğitimi açıklarken gerçekleştirilen eğitimleri dört türde sınıflandırmıştır. Açıklamalar yapılırken “mekân” ve “zaman” olmak üzere iki değişken göz önünde bulundurulmuştur. “Zaman” ve “mekân” değişkeninin bir araya getirilmesi sonucu ortaya çıkan yaklaşımlar şunlardır (Simonson v.d, 2003a).

Bunlardan birincisi aynı mekân ve aynı zamanda eğitimidir. Aynı mekân ve aynı zamanda yapılan eğitimle, geleneksel eğitim tanımlamaktadır. Bu eğitim büyük bir çoğunlukla öğretmen merkezlidir.

İkincisi farklı zamanda, aynı mekânda eğitimidir. Farklı zaman, aynı mekânda yapılan eğitim ise bir öğrenme merkezinde bireysel öğrenmenin gerçekleşmesidir. Böylece öğrenciler aynı mekândaki sınıfa kendi belirledikleri zamanda devam edebilirler. Bu tür eğitim, bilgisayar laboratuvarı ya da görsel ve işitsel araçların bir arada buldukları merkezlerde olup farklı zamanlarda fakat aynı mekânda öğrencilerin kullanımına hazırdır.

Üçüncüsü aynı zaman, farklı mekânda eğitimidir. Öğretim, iletişim teknolojisi kullanılarak aynı zamanda farklı mekânda yürütülebilir. Bu tip öğrenmede genellikle yerel sınıflardaki öğretmen ve öğrenci televizyonla uzaktaki öğrenenlere bağlanır. Aynı zamanda, farklı mekânda yapılan eğitimde uydü ve fiber-optik sistemlerin artarak kullanıldığı görülmektedir. Sözelimi sanal sınıf ya da video konferans uygulamaları aynı zamanda ancak farklı mekânda yapılan uzaktan öğretime örnek olarak verilebilir. Bu yaklaşım aynı zamanda eşzamanlı (senkron) uzaktan öğretim olarak da adlandırılır.

Dördüncüsü de farklı zaman, farklı mekânda eğitimidir. Öğrenciler farklı zaman ve farklı mekânda da öğrenebilirler. Uzaktan eğitimin en alışagelmış biçimde uygulanan şekli budur. Bir başka ifadeyle, öğrenenler ne zaman ve nerede öğreneceklerine ve öğretim materyallerine nerede ve ne zaman kullanacaklarına kendileri karar verirler. Son zamanlarda, internet üzerinden verilen kurslar, öğrenenlere herhangi bir yerde ve herhangi bir zamanda öğrenme fırsatını daha fazla vermektedir. Bu tür yaklaşıma ise eşzamanlı (asenkron) uzaktan öğretim denilmektedir.

Karma öğrenme (blended learning) ise eşzamanlı (aynı zamanda ve farklı mekânda eğitim) ya da eşzamanlı (farklı zaman ve farklı mekânda eğitim) çevrimiçi ders sunumu ile geleneksel sınıf içi öğrenmenin harmanlanmasıyla daha etkin ve verimli bir uzaktan öğretim sistemi hedefleyen bir eğitim modelidir. Karma öğrenme, günümüzde internet teknolojisindeki gelişmelerin de bir sonucu olarak yalnızca eğitim sektöründe yer alan kurumlarda değil pek çok farklı sektörün eğitim faaliyetlerinde de tercih edilen alternatif bir eğitim modeli haline gelmiştir (Nemli v.d, 2003). Ülkemizde, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi gibi bazı yükseköğretim kurumlarında olduğu gibi uluslararası eğitim arenasında da karma öğrenme modelini uygulayan pek çok üniversite yer almaktadır. Sözelimi Wisconsin Madison Üniversitesi, Stanford ve Tennessee Üniversitesi, Almanya'da Hagen Alman Uzaktan Eğitim Üniversitesi, bunlardan sadece birkaçıdır. Günümüzde uzaktan eğitim pek çok farklı alanda olduğu gibi öğretmen yetiştirmede de tercih edilen bir eğitim sistemidir. Sözelimi Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde uzaktan eğitim ile öğretmen yetiştirme programları olduğu gibi Dünya Bankası Kenya (Kinyanjui, 1992) ve Zimbave (Chivore, 1992) gibi ülkelerde uzaktan eğitim yolu ile öğretmenler için hizmet içi eğitim projeleri gerçekleştirmiştir. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi bünyesinde yer alan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı da kuruluşundan bu yana geçirdiği farklı aşamalar sonucu, karma öğrenme modeliyle öğretim veren bir uzaktan eğitim programı olma yolunda çalışmalarına devam etmektedir. Bu çalışmada sırasıyla uzaktan eğitimde e-öğrenme ve karma öğrenme (blended learning) kavramları ele alınmaktadır. Bu kapsamda, karma öğrenme modelinin tasarımında göz önünde bulundurulacak temel faktörler ve karma öğrenme modeline dayalı AÖF İngilizce öğretmenliği lisans programı üzerinde durulmaktadır. Çalışmanın temel amacı Anadolu

Üniversitesi AÖF İÖLP karma öğrenme modelini tanıtmak ve gelecekte yapılması öngörülen çalışmalara ışık tutmaktadır.

2. UZAKTAN EĞİTİMDE E- ÖĞRENME

Bilindiği gibi uzaktan eğitim mektupla öğretim ile başlamış, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak günümüzde uydular aracılığıyla bilginin transferine kadar çok büyük bir ilerleme kaydetmiştir. Teknoloji alanında yaşanan ilerleme ve yeniliklerin uzaktan eğitim uygulamalarında daha yaygın bir kullanım alanı bulması özellikle internet ve intranet üzerinden verilen derslerin oluşturduğu e-öğrenme pazarındaki büyüme, (1998'de 4milyon dolar olan e-öğrenme pazarının, 2002 'de 15milyon dolara yükseldiği tespit edilmiştir.) (Cooper,2001) e-öğrenme kavramının eğitim yazınında önemini artırmıştır. Yaklaşık 10 yıllık bir geçmişi olan e-öğrenme kavramı, uzaktan eğitim kavramı ile eş anlamlı kullanılır hale gelmiştir. İnternet, intranet, ekstranet ya da internete dayalı teknolojiler üzerinden eşzamanlı ya da eşzamansız eğitimin yürütülmesine e-öğrenme denilmektedir (Abram,2005). Bir başka tanıma göre ise E-öğrenme, internet/intranet veya bir bilgisayar ağı bulunan platform üzerinde sunulan,web tabanlı bir eğitim sistemi olarak tanımlanabilir (http://buelc.boun.edu.tr/makale/e_ogrenme_nedir.htm).Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı gibi e-öğrenme bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme faaliyeti için kullanılmasıdır. E-öğrenmenin geleneksel eğitim anlayışından en büyük farkı içerdiği teknoloji boyutu gibi görünse de asıl köklü değişim bireyi merkeze alması, onu bilgiye ulaşma yönünde motive etmesi ve ona öncelik vermesidir.

E-öğrenme görsel ve işitsel öğelerle zenginleştirilmiş eğitimsel içerikleri ve bunları destekleyen çeşitli testleri sunabilen, konu ile ilgili gerekli bilgilere ulaşımı kolaylaştırabilen ve en önemlisi etkileşimli (interaktif) ortam sağlayabilen bir öğrenme sistemidir ([http://buelc.boun.edu.tr/cogrenme .htm](http://buelc.boun.edu.tr/cogrenme.htm)). E-öğrenme geleneksel sınıf içi öğrenme ortamına göre daha fazla sayıda öğrenene ulaşabilme, belli bir zamanda ve mekânda düzenli olarak ders takip etme imkanı olmayanlara zamandan ve mekandan bağımsız eğitim alma olanağı sunma, öğrenenin bireysel hızına göre ve istenilen sıklıkta tekrar etme olanağı sağlama, görüntülü ve sesli etkileşime olanak verme gibi üstünlüklerinden dolayı daha fazla tercih edilir hale gelmiştir (DeRouin v.d,2005). Buna karşın öğrenenin sosyalleşme sürecini engellemesi ve geleneksel öğrenme alışkanlıklarının bırakılıp tamamen öz disipline dayalı öğrenen merkezli öğrenmeye geçişte yaşanan güçlükler, e-öğrenmeye dayalı uzaktan öğretimin daha çok yükseköğretim düzeyindeki çalışmalarda tercih edildiğini göstermektedir (<http://www.aln.org/index.asp>). Özellikle eşzamansız e-öğrenme programları, mesleğinde kariyer yapmak isteyen çalışanlar tarafından giderek daha fazla tercih edilmektedir (Peterson ve Bond,2004). E-öğrenmeye dayalı uzaktan eğitimde öğrenenin

ve öğrenenin aynı mekânda olmaması söz konusu eğitimin eleştirilmesine neden olmaktadır. Bu durum geleneksel öğrenme ile e-öğrenmeyi karşılaştıran çalışmaların yapılmasına neden olmuştur. Yapılan araştırmalar öğrenme açısından her iki grup arasında anlamlı bir farkın olmadığını ortaya koymuştur (Sloan-C Report,2004; Cooper,2001a). Bunun yanı sıra e-öğrenmeye dayalı uzaktan eğitimin kişisel değişime neden olduğu, bunun sonucunda da bireyler hayatlarının kontrolünün kendi ellerinde olduğu inandıkları için iş hayatında daha başarılı oldukları görülmüştür (Reimers-Hild v.d,2005).

3. UZAKTAN EĞİTİMDE KARMA ÖĞRENME

Eğitim yazınında karma öğrenme oldukça yeni bir kavram olmasına karşın düşünce olarak yaklaşık on yıldır vardır. Aslında *karma öğrenme* uzaktan eğitimde e-öğrenmenin sunduğu avantajların geleneksel sınıf içi öğrenmenin sunduğu avantajlar ile dengeli bir şekilde harmanlanması sonucu ortaya çıkan yeni bir öğrenme ortamıdır (Osguthorpe ve Graham,2003). Bir diğer tanıma göre *karma öğrenme*, geleneksel sınıf öğretiminin, e-öğrenme ile birleştirilmesidir (Troha, 2002).

Aworuwa'ya göre (2004) ise *karma öğrenme*; “çevrim içi öğrenme ile tipik olarak sınıf öğretimi gibi bir başka metodun birleştirilmesidir”.

Yukarıda farklı yazarlar tarafından verilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere karma öğrenme bilgi ve iletişim teknolojileri ile geleneksel eğitim uygulamalarının bir arada kullanılmasıdır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken konu, karma öğrenmeye dayalı eğitim uygulamalarında çevrimiçi öğrenmenin güçlü yanları (zamandan ve mekândan bağımsız öğrenme ortamının olması, öğrenenin kendi hızında çalışabilmesi, öğrenenin kendini ifade etmede daha rahat bir ortamda hissetmesi gibi) ile geleneksel yüze öğretimin güçlü yanlarını (bireyin sosyalleşme ihtiyacını karşılaması, öğretmenin ses tonu, mimikleri, tutum ve davranışları ile öğrencinin daha kolay motive edilmesi) birleştirerek yeni bir öğrenme ortamı oluşturulmasını sağlamaktır (Osguthorpe ve Graham,2003a).

Her bireyin öğrenme biçimi ve öğrenmeye ihtiyaç duyduğu konular farklıdır. Bu gerçek, öğrenme isteği duyan kişi /lere hem bilginin farklı şekilde sunulmasını hem de aynı zamanda bireyin öğrenme biçim ve hızına göre düzenlenmesini zorunlu hale getirmektedir. İşte karma öğrenme uygulamalarında bilgi hem farklı şekilde sunulmakta hem de bireylerin öğrenme biçim ve hızlarına göre öğrenmeleri gerçekleştirilmektedir. Bu bakımdan karma öğrenme uygulamalarında doğru içeriğin, doğru kişiye doğru biçim ve zamanda verilmesi son derece önemlidir. Ayrıca söz konusu bu esnek öğrenme biçiminin etkin ve verimli öğrenmeyi de beraberinde getirdiği bilinmektedir. Amerika da Stanford Üniversitesi ile Tennessee Üniversitelerinde yapılan araştırmalarda, karma öğrenmenin, geleneksel

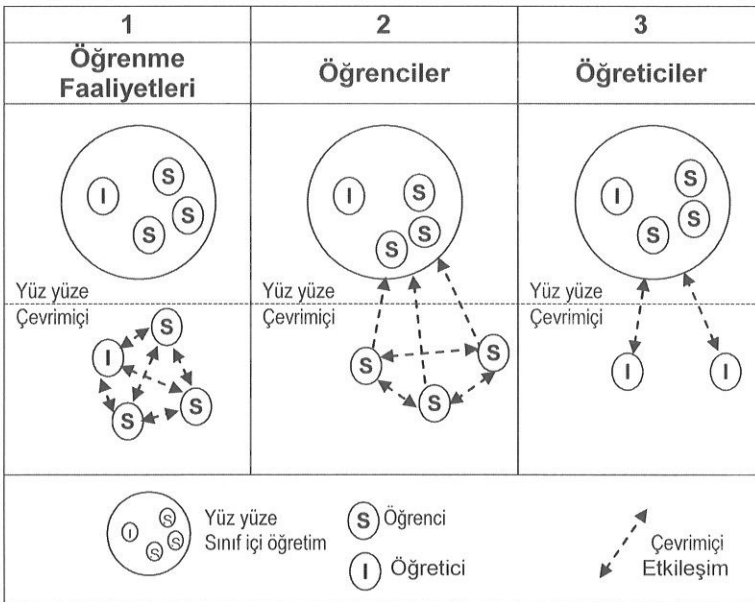
sınıf içi öğrenme metodundan ya da tek başına e-öğrenme teknolojilerinin kullanımına dayalı öğrenme ortamından çok daha iyi olduğu ve sadece bilginin sunumunda daha etkin olmayı değil aynı zamanda daha verimli olmayı da sağladığı belirtilmiştir (Singh,2003).

Sonuç olarak karma öğrenme, bireyin öğrenme biçim ve hızına göre düzenlenebildiği bilginin sunumunda daha etkin ve verimli olmayı sağladığı, bilgiye kolay erişim sağladığı, sosyalleşmeyi gerçekleştirdiği, bilginin güncelleştirilmesinde kolaylık sağladığı ve eğitsel zenginlik sağladığı için eğitim sistemleri içinde önemi giderek artmaktadır (Bonk v.d, 2005; Osguthorpe ve Graham,2003b).

4. KARMA ÖĞRENME MODELİNİN TASARIMI

Karma öğrenme modeli tasarımında ilk önce hangi karma öğrenme ortamının seçileceğine karar verilmelidir. Karma öğrenmenin oluşturulmasında Osguthorpe ve Graham 'a göre (2003c) üç farklı ortam vardır. Bunlardan birinci model, çevrimiçi ve yüz yüze öğrenme faaliyetlerine aynı öğrencilerin katılmasıyla oluşturulur. İkinci model, çevrimiçi öğrencilerin hem kendi aralarında hem de aynı sınıftaki yüz yüze öğrencilerle bireysel olarak etkileşim sağlamasıyla gerçekleştirilir. Üçüncü model ise, sınıf içinden öğretmenler ile uzaktaki (farklı mekânlardaki) öğretmenler arasında etkileşim sağlanarak takım öğretimiyle yüz yüze dersin gerçekleştirilmesidir (bkz. Şekil: 1).

Şekil:1 Karma Öğrenme Ortamları

Daha sonra hangi ders ya da derslerin karma öğrenme modeline göre tasarlanacağı belirlenmelidir. Bir sonraki aşamada dersin amacı belirlenmeli ve belirlenen amaç doğrultusunda söz konusu dersin ne kadarının çevrimdışı ve ne kadarının çevrimiçi olarak uygulanacağını tespit edilmesi gereklidir. Burada karma öğrenme modeli oluşturulurken önemle üzerinde durulması gereken bir diğer konu da çevrimiçi öğrenme ile yüz yüze öğrenmenin birleştirilmesinde dengenin nasıl sağlanacağını belirlemesidir. Karma öğrenmede ideal eğitim ortamının oluşturulmasında %90 yüz yüze-%10 internete dayalı ya da %10 internete dayalı-%90 ise yüz yüze gibi farklı birleşme formülleri uygulanabilir (Brown, 2001a). Kuşkusuz bu denge her ders için farklıdır. Bu kararın alınmasında öğrencilerin özellikleri, öğretmenin tecrübesi, mevcut kaynakların yeterlilik düzeyi gibi unsurlar alınacak kararlarda etkili olmaktadır (Osguthorpe ve Graham,2003d). Daha sonra sunulacak içerik belirlenmelidir. İçeriğin hazırlanması aşamasında ihtiyaçlar tespit edilmeli ve katılımcıların hangi teknolojik araçları kullanma becerilerine sahip olduğu araştırılmalıdır. Ayrıca içeriğin sunumunda fayda-maliyet analizi de yapılmalıdır. Karma öğrenme modelinin tasarımında çevrimiçi ve çevrimdışı olmak üzere iki farklı bileşen vardır. Çevrimiçi karma öğrenme uygulamalarında internet ya da intranet üzerinden eğitim verilmekte, ve farklı sunum metotları kullanılmaktadır. Çevrimdışı karma öğrenme uygulamalarında ise geleneksel sınıf ortamında bazı eğitim araçları kullanılmaktadır. Genellikle tercih edilen yöntem çevrimdışı öğrenme durumlarının çevrimiçi öğrenme sistemleri ile desteklenmesi şeklindedir. Ancak burada titizlikle üzerinde durulması gereken nokta gerek çevrimiçi gerekse çevrimdışı uygulamaların birbirinin tekrarı olmayacak biçimde tasarlanmasına özen gösterilmesidir (Keres ve Witt,2003).

Karma öğrenme modelinin tasarımında altı tane çevrimdışı ve altı tane çevrimiçi olmak üzere toplam on iki ders sunum yöntemi vardır. Bunlardan **çevrimdışı**nı oluşturan yöntemlerden (Clark, 2003);

- **Birincisi, iş yerinde öğrenme;** İşyerinde öğrenmenin gerçekleştirilmesinde pek çok farklı yol izlenebilir. Söz gelimi işi yaparken öğrenme, çıraklık, site ziyaretleri v.d.
- **İkincisi, öğretmen, mentor veya koç;** Bire bir ve yüz yüze destek ile gerçekleşir.
- **Üçüncüsü, sınıf;** Ders anlatımı, sunumlar, çalıştaylar, seminerler, taklitler, role yapma, konferanslardan oluşur.
- **Dördüncüsü, dağıtılabilir basılı medya;** Kitaplar, dergiler, gazeteler, alıştırma kitapları, günlük tutma gibi öğelerden oluşur.
- **Beşincisi, dağıtılabilir elektronik medya;** Ses kasetleri, ses

CD'leri, videokasetleri ve DVD'lerden oluşur.

- **Altıncısı, yayım araçları;** Televizyon, radyo ve etkileşimli televizyon'dan oluşmaktadır.

Yukarda belirtilen karma öğrenme modelinin tasarımında bilginin iletilmesinde kullanılan çevrimdışı yöntemlerden ilk üçü yüz yüze ve işyerinde çalışmaya dayalı metotları, diğerleri ise, bireysel çalışmaya dayalı metotları içermektedir. Bununla beraber karma öğrenme modelinin tasarımında çevrimiçi ders içeriğinin sunumunda kullanılacak **çevrimiçi** sunum yöntemleri de altı grupta toplanmıştır.

Bunlardan,

- **Birincisi, çevrimiçi öğrenme içeriği;** Etkileşimsiz bilgisayar sunumu gibi basit öğrenme kaynakları, etkileşimli genel içerikler, etkileşimli uyarlanmış içerikler, performans desteği ve benzetimlerden oluşur.
- **İkincisi, e-öğretmen, e-mentor, e-koç;** Etkileşimli anında sürekli geribildirim olanağı sunan metotlardır.
- **Üçüncüsü, çevrimiçi işbirlikli öğrenme;** Bu grup e-posta, ilan panoları gibi eşzamansız ve/veya sohbet odaları, bilgi paylaşımı, işitsel konferanslar, video konferanslar ve sanal sınıflar gibi uygulamalardan oluşmaktadır.
- **Dördüncüsü, çevrimiçi bilgi yönetimi;** Bilgi temelli araştırma, veri madenciliği, doküman ve dosyaların gözden geçirilmesi, uzman bir kişiye danışmak gibi uygulamalardan oluşmaktadır.
- **Beşincisi, web;** Arama motorları, internet siteleri, kullanıcı grupları, e-ticaret sitelerinden oluşmaktadır.
- **Altıncısı, mobil öğrenme;** Cep telefonları, PDA(kişisel dijital yardımcılar) taşınabilir dizüstü bilgisayarlardan oluşmaktadır.

Sonuç olarak uzaktan öğretimde karma öğrenme modeline göre öğretim programı hazırlanırken çevrimiçi ve çevrimdışı bileşenleri oluşturan ders sunum yöntemlerinden hangisinin veya hangilerinin tercih edileceğine karar vermek için ilk önce, içerik için en iyi eğitsel model ve sunum metodu nedir? Daha sonra hedef kullanıcı için en iyi metot nedir? Son olarak ta kurumsal ihtiyaçlar ve sınırlılıklara göre en uygun metot nedir? Gibi sorular ile yapılacak analizler, doğru ders sunum metotlarının tercih edilmesi mümkün kılacaktır (Harrison,2003).

5.KARMA ÖĞRENMEDE ÇEVİRİMİÇİ ORTAMIN TASARIMINDA GÖZÖNÜNDE BULUNDURULMASI GEREKEN TEMEL UNSURLAR

Keller, Gagne, Bloom, Merrill, Clark ve Gery 'nin öğrenme teorilerinden yararlanılarak karma öğrenme modelinin çevrimiçi tasarımında beş önemli unsurun göz önünde bulundurulması gerektiği tespit edilmiştir. Bunlar; gerçek olaylar, kendi hızında öğrenme, iş birliği, değerlendirme ve performans destek araçlarıdır (Carman, 2002).

Gerçek Olaylar: Karma öğrenmenin ana malzemesi olan gerçek olayların yaratılması için, öğrenenlere, sanal sınıfta derse bir espriyle başlanması veya konu ile ilgili bir soru sorulması ya da bir anket uygulaması ile **dikkatlerinin** çekilmesi sağlanmalıdır. Bir sonraki aşamada, öğrenenlere günlük yaşamda öğrendikleri bilgiyi nerede ve nasıl kullanacaklarına yönelik bilgi verilerek **ilgi** çekilmelidir. Üçüncü aşamada öğrenenlerin isteklendirmelerinin canlı kalması için kendi beceri ve yeteneklerine mutlaka **güvenmeleri sağlanmalıdır**. Bunun için sanal sınıf yönetmeni tarafından karma öğrenme uygulamasında öğrenenlerden beklenenler açıkça ifade edilmeli ve onlara öğrendiklerini uygulamaları ve bunları geliştirmeleri için yeterli zaman verilmelidir. Son olarak yapılan uygulamaların sonucunda, öğrenenler kendi öğrenme deneyimlerinden **doyum sağlamış** olmalıdırlar. Çünkü bu duygu, yeni öğrenmeler için onların istekli olmasına yardımcı olacaktır(Ünal,2004).

Kendi Hızında Öğrenme: Karma öğrenme uygulamaları, öğrenenlere etkileşimli internet temelli eğitimler veya CD-Rom'lar kullanarak kendi hızlarında öğrenme olanağı vermelidir. Öğrenenlerin kendi hızında öğrenmesini sağlamak için grafikler, grafikleri açıklayan metinler ve bunların yerleştirilme düzeni, grafiklerin seslendirilmesi, sesli animasyonlar v.b pek çok araçlar kullanılabilir. Sözelimi yapılan araştırmalar kendi hızında öğrenmede metinlerin yanında grafiklerin kullanılması ile öğrenmenin ortalama %68 oranında arttığını ortaya koymuştur (Carman, 2002a). Burada özellikle dikkat edilmesi gereken konu, kendi hızında öğrenme için tercih edilen araçların öğretilmek istenen konuyu tamamlayıcı ve anlamayı kolaylaştırıcı nitelikte olmasını sağlamaktır (Ünal, 2004a).

İşbirliği: Karma öğrenme uygulamalarında öğrenme için hazırlanan çevre, öğreticiler ile öğrenenlerin birbirleri ile eşzamanlı iletişim kurmalarına olanak veren sohbet odaları ya da eşzamansız e-posta ve tartışma grupları ile desteklenmelidir. Böylece hem öğrenenler arasında iletişim kurularak bazı önemli konuları kendi aralarında tartışıp birbirlerine öğretmeleri, hem de öğrenen ile mentor arasında kurulacak iletişimle öğrenenlere bireysel rehberlik verilmiş ve işbirliği sağlanmış olacaktır (Carman, 2002b).

Değerlendirme: Öğrenenlerin öğrenme ortamına katılmadan önce ve katıldıktan sonra olmak üzere bilgisi ölçülmelidir. Böylece başlangıçtaki

bilgi düzeyi ile eğitim sonundaki bilgi edinme düzeyi arasındaki fark başarının bir göstergesi olacaktır(Ünal, 2004b).

Performans Destek Araçları: Bunlar bilginin akılda tutulmasını ve transferini sağlamaktır. Bunun için “iş yardımcıları” ile “bilgisayara yüklenebilen PDA’ lardan (bireysel dijital yardımcılar) yararlanılabilir. *İş yardımcıları*, kontrol listeleri, özet bilgiler, grafikler ve planlardan oluşmaktadır. Bunlar bilginin hatırlanması ve onlara kısaca bakılmasının sağlanması amacıyla kullanılmaktadır.

Bilgisayara yüklenebilen PDA ise üç boyutlu animasyonlar ve MP3 sesleri ile desteklenebilmekte, öğrenenin bilgisayarına yüklenmekte ve istediği zaman yeni bilgiler öğrenmesine yardımcı olmaktadır (Ünal, 2004c).

Karma öğrenme uygulamalarında ayrıca öğrenenlerin devam durumlarını, sınav ve /veya ödevlerden aldıkları notları, tüm katılımcılar içinde öğrenenin genel durumunu, hangi uygulamalarda hangi hataların yapıldığını, hangi konu ve konu parçalarının tekrarlandığını gösteren raporlar, nerelerde zorluk çekildiğini gösteren dönütler, sohbet odaları, e-posta, tartışma ya da haber grupları gibi internet olanaklarından öğrencilerin yararlanmasını sağlayacak “eğitim yönetim sistemleri” de yer almalıdır (http://en.wikipedia.org/wiki/Learning_management_system; Ünal, 2004d).

6. AÖF İNGİLİZCE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMININ TANITIMI

Türkiye’de Cumhuriyet tarihinde orta öğretim kurumlarına öğretmen yetiştirme görevi sırasıyla orta muallim mektebine daha sonra eğitim enstitülerine ve yüksek öğretmen okullarına ve son olarak 1982 yılından itibaren 2547 sayılı Kanunla eğitim fakültelerine verilmiştir (YÖK, 1998).Türkiye’de İngilizce öğretmenliği bölümü ise ilk olarak eğitim enstitülerinde yer almıştır.

Bugün Türkiye’deki üniversitelerin eğitim fakültelerinden 30’unda İngilizce öğretmenliği bölümü vardır. Bunların arasında Anadolu Üniversitesi AÖF İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı hariç tamamında örgün eğitim verilmektedir. Eğitim fakültelerinin dört yıllık İngilizce öğretmenliği bölümlerinin yanı sıra (sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim uygulamasının yarattığı öğretmen gereksinimi karşısında) yine 1998 -1999 öğretim yılından itibaren Eğitim Fakültelerinde İngilizce öğretmeni yetiştirmek üzere İngilizce Öğretmenliği Sertifika Programları (31 kredi/saat) açılmıştır (<http://www.meb.gov.tr/stats/Apk2002/801.htm>).

sAncak bu gelişmelere rağmen, Sekizinci Kalkınma Planında yer alan tahminlere göre, 1999- 2006 yılları arası toplam 62.885 (MEB,2002) İngilizce öğretmenine ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Her yıl İngilizcenin farklı alanlarından mezun yaklaşık 3000 kişi olduğu ve mezun olanların

hepsinin İngilizce öğretmeni olarak görevlendirildiği düşünülse bile İngilizce öğretmeni açığının kapatılmasının 20 yıldan önce gerçekleşmeyeceği görülmektedir (Özku v.d, 2002). Bu şartlar altında İngilizce öğretmenlerine duyulan ihtiyacı karşılamak üzere Milli Eğitim Bakanlığı çözüm arayışına gitmiş ve 28.02.2000 tarihinde Anadolu Üniversitesi ile İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı (İÖLP) Protokolünü imzalamıştır. AÖF İÖLP sistemini oluşturan alt sistemler şunlardır (bkz. Şekil:2).

6.1. Programa Kabul

28 Şubat 2000 tarihinde Anadolu Üniversitesi ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan protokol gereği başlatılan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programına, orta öğretim kurumlarının dil bölümünden mezun olan adaylar ÖSS yabancı dil (İngilizce) sınav sonuçlarına göre kabul edilmektedir. Ayrıca eğitim fakültelerinin İngilizce öğretmenliği lisans programlarından, önlisans diploması alan öğrenciler de, lisans tamamlama yapmak üzere AÖF İÖLP' ye müracaat edebilmektedirler. Yıllara göre programa giren öğrencilerin ÖSS dil puanları Tablo:1'de verilmiştir.

Tablo 1: Yıllara Göre AÖF İÖLP' ye Giren Öğrencilerin ÖSS Dil Puanları

Öğretim Yılı	En Düşük	En yüksek	
2000- 2001	139.663	171.754	Taban Puan 110
2001- 2002	148.551	173.984	
2002- 2003	155.741	175.154	
2003- 2004	330.335	358.735	Taban Puan* 185
2004- 2005	348.759	359.510	
2005- 2006	353.837	362.126	

* 2003-2004 öğretim yılından itibaren ÖSS sınavında yapılan değişiklik sonucu AÖF İÖLP' nin taban puanında değişiklik yapılmıştır.

Tablodan da görüldüğü üzere programa yerleştirilen öğrencilerin puanlarında yıllar itibarıyla artış görülmektedir. Bunun, hem program kontenjanının yıllara göre kademeli olarak (2500'den 750'ye) düşürülmesinden hem de programa olan talepteki artıştan kaynaklandığı söylenebilir.

6.2. Yüz yüze Eğitim

Söz konusu programda ilk iki yıl, kısmen örgün eğitim yapılmaktadır. Yüz yüze eğitime devam mecburiyeti olup, üst üste en fazla aynı dersi iki kez alma hakkı bulunmaktadır. Toplam 10 merkezde yürütülen yüz yüze öğretim, 2006- 2007 öğretim yılından itibaren yalnızca Eskişehir'de

sürdürülecektir. Tablo 2’de görüldüğü gibi programın ilk iki yılı öğrencilerin İngilizce becerilerini geliştirmeye yönelik dersleri kapsamaktadır. Yabancı dil gelişiminde yüz yüze etkileşimin önemli bir yer tuttuğu (White, 2003) benimsenerek bu derslerin yüz yüze yapılması öngörülmüş ve ilk iki yıl yüz yüze olarak verilmeye başlanmıştır (İngilizce beceri dersleri yüz yüze verilmekte olup, Türkçe dersler uzaktan eğitim yöntemi ile yürütülmektedir).

6.3. Dersler ve Basılı Ders Materyalleri

Programın dersleri, YÖK’ün eğitim fakülteleri İngilizce öğretmenliği bölümleri için hazırladığı şablon ders programına sadık kalınarak hazırlanmıştır (bkz. Tablo:2). İngilizce okutulan dersler için ders materyalleri çeşitli yabancı yayınevlerinin yayınladığı kitaplar arasından seçilmiştir. Türkçe okutulan ders kitapları ile her sınıf için ayrı, ayrı hazırlanan yardımcı ders materyalleri ise Anadolu Üniversitesi öğretim üyelerince hazırlanmıştır. Ders programı içinde yer alan bazı dersler, basılı ders malzemelerinin yanı sıra VCD’ ler ile de desteklenmektedir.

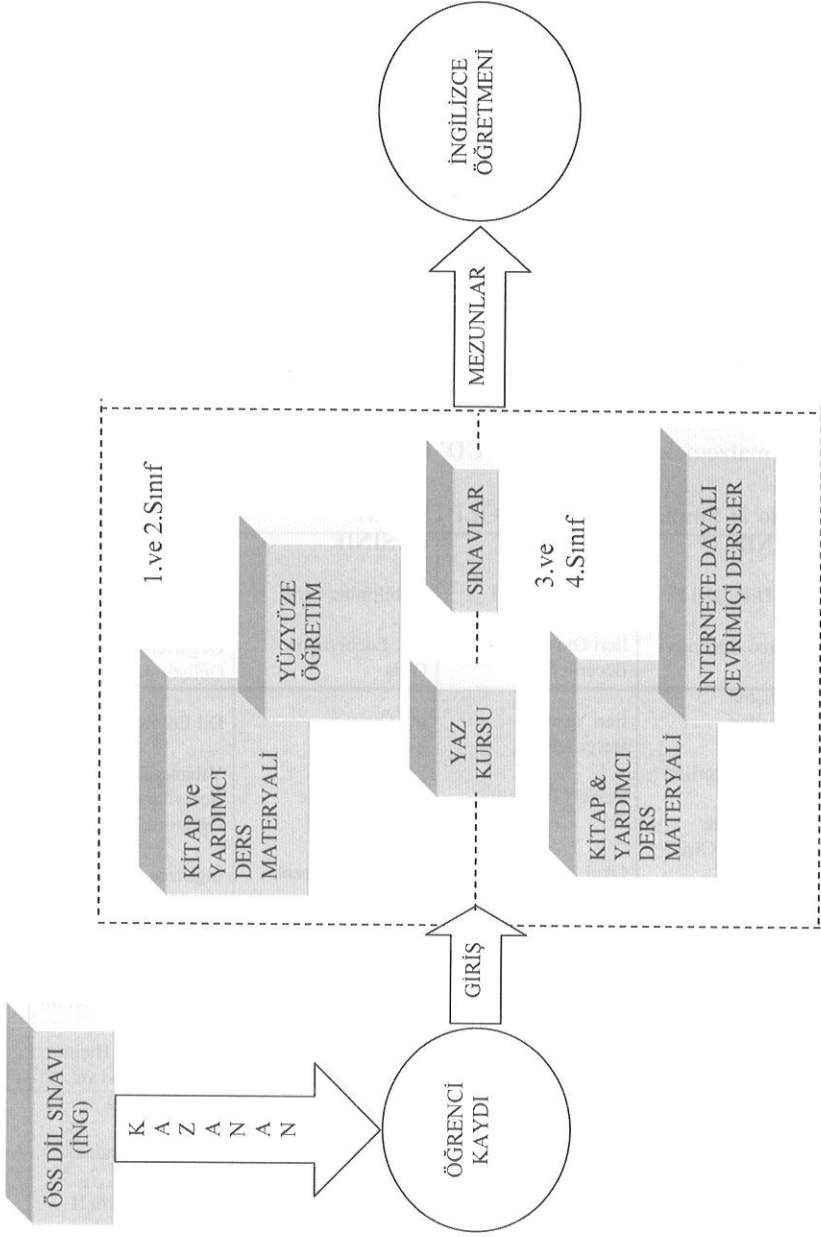
Tablo 2: Sınıflara Göre AÖF İÖLP Dersleri

I SINIF	II SINIF	III SINIF	IV SINIF
İng. Dilbilgisi I	İng. Dilbilgisi II	Dilbilimine Giriş	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Değerlendirme.- Geliştirme*
Okuma Becerileri	İleri Okuma Becerileri	İng. Edebiyatına Giriş	Dil Edinimi
Konuşma Becerileri	İleri Yazma Becerileri	İng.Öğretim Yöntemleri	Yabancı Dil Becerileri ve Öğretimi
Yazma Becerileri	Çeviri (Tr-İng/İng-Tr)	İng. Öğretimde Yaklaşımlar**	İngilizce Sınav Hazırlama ve Değerlendirme
Öğretmenlik Mesleğine Giriş*	Okul Deneyimi	Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi	İngiliz/Amerikan Edebiyat ve Öğretimi
Bilgisayar*	Türkçe’de Yazılı ve Sözlü Anlatım	Sınıf Yönetimi*	Türkçe (Ses, Biçim, Tüme Bilgisi ve Anlambilimi)
	A.İ.İ.T*	Rehberlik*	Pedagojik Gramer
	Öğretimde Planlama ve Değerlendirme *		Okul Deneyimi II ve Öğretmenlik Uygulaması*/**
	Gelişim ve Öğrenme*		

* Türkçe olarak okutulup geçme notu 50 olan derslerdir. (Diğer dersler İngilizce okutulur ve geçme notu 70’dir.)

** VCD ile desteklenen dersler

Şekil 2: AÖF İÖLP Sistemi

6.4. Sınavlar

Genel olarak sınavlar merkezi sistem ve çoktan seçmeli test şeklinde yapılmaktadır. Test sınavları dışında konuşma becerileri (1.sınıf) dersi sözlü olarak, yazma ve ileri yazma (1. ve 2. sınıf) becerileri dersleri ise klasik sınavlarla değerlendirilmektedir. Yıl içerisinde İngilizce okutulan derslerde üç ara sınav, yılsonu ve bütünleme olmak üzere toplam beş kez, Türkçe okutulan derslerde ise ara sınav, yılsonu ve bütünleme olmak üzere toplam üç kez sınav organizasyonu yapılmaktadır (bkz. Şekil:3).

6.5. İnternete Dayalı Çevrim İçi Dersler

İÖLP’de 3. ve 4. sınıf dersleri uzaktan öğretim sistemine göre yürütülmektedir. Söz konusu sınıflardaki derslerin etkinliğini arttırmak amacıyla internete dayalı öğretim teknolojileriyle desteklenmesi öngörülmüş ve 2003-2004 akademik yılından itibaren bu yönde uygulamalar bazı dersler için başlatılmıştır. 2004- 2005 öğretim yılında ise söz konusu bilgisayar teknolojilerine dayalı ders destek sistemi, İngilizce okutulan tüm 3. ve 4. sınıf dersleri için hazırlanmış ve öğrencinin kullanımına sunulmuştur. AÖF İÖLP ders destek sistemi üç temel bileşenden oluşmaktadır (Özku ve Mutlu, 2005):

- Yönlendirici ve Etkileşimli Eğitsel İçerik
- Akademik Danışmanlık ve
- Yardım Masası’dır.

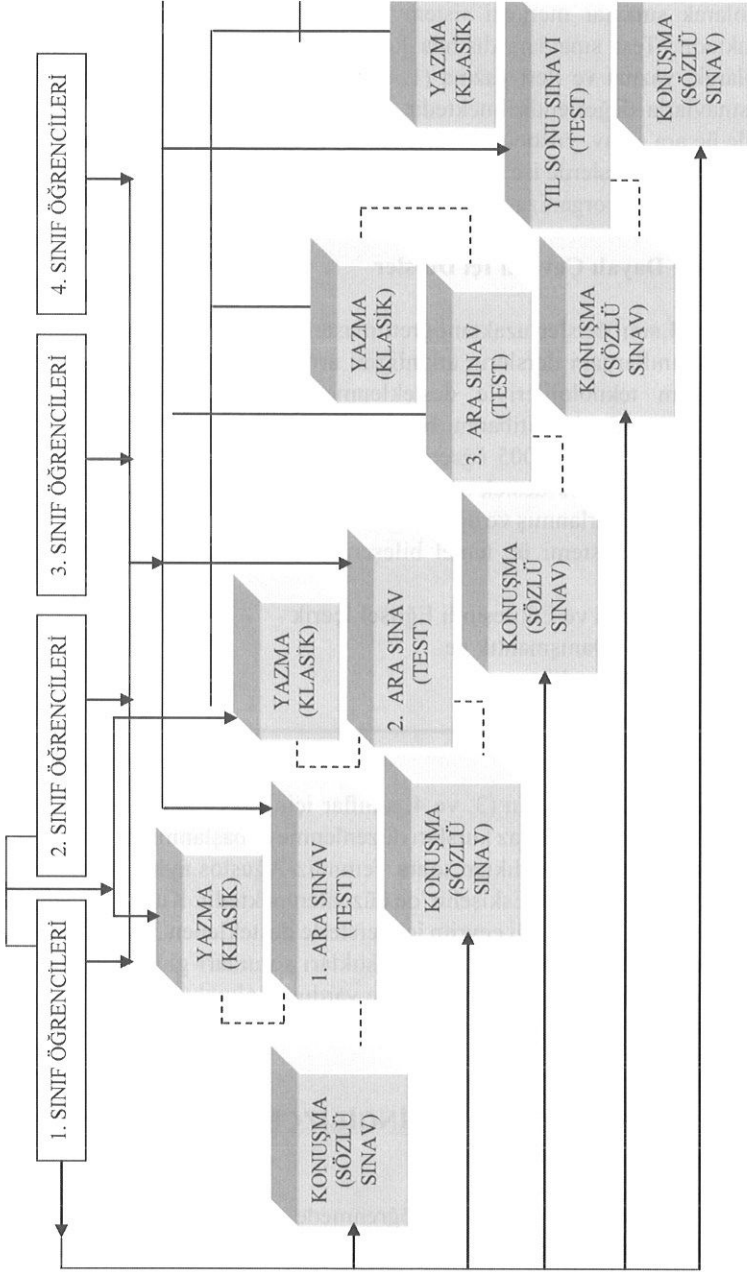
6.6. Yaz Kursu

İÖLP’ de çevrim içi derslerin (3. ve 4. sınıflar için) yayımlanma tarihine (2003- 2004) paralel olarak yaz kursları düzenlenmeye başlanmıştır. Her yıl akademik takvim tamamlandıktan sonra Temmuz-Ağustos ayları arasında yüz yüze yapılan yaz kursu, Eskişehir’de düzenlenmektedir. Kursun amacı, karma öğrenme modeli gereği çevrim içi derslerle desteklenen 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin hem ders anlamada karşılaştıkları sorunları gidermek hem de sosyalleşme ihtiyaçlarının giderilmesine yardımcı olmaktadır.

7. KARMA ÖĞRENME VE AÖF İNGİLİZCE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

Daha öncede belirtildiği gibi karma öğrenmede temel özellik, bilgi ve iletişim teknolojileri ile geleneksel sınıf içi eğitiminin en uygun biçimde harmanlanmasıdır. Söz konusu bu uygulamanın temel hedefleri arasında ise maliyetlerin düşürülmesi, verilen eğitimin kalitesini ve erişebilirliğini arttırmak vardır (Harrison,2003a). AÖF İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı da temel olarak bu hedefler doğrultusunda tasarlanmış bir karma öğrenme programıdır. Programın ilk iki yılı (1. ve 2. sınıf) kısmen yüz

Şekil3:AÖF İÖLP’de SınavSistemi

yüze yapılmakta ancak karma öğrenmenin gereği olan çevrimiçi ders sunumu henüz 1. ve 2. sınıflarda geniş kapsamlı olarak uygulanmamaktadır. Bununla birlikte 1. ve 2. sınıfta İngilizce becerilerini geliştirmeye yönelik yüz yüze verilen bazı derslerin çevrimiçi olarak sunulabilmesi için ön hazırlıklara başlama kararı alınmıştır. Halen 1. ve 2. sınıfta yüz yüze verilen bazı derslerin test alıştırmaları eş zamansız olarak çevrim içi verilmektedir. Söz konusu programda (Türkçe okutulan dersler hariç) İngilizce okutulan, kuramsal ve İngilizce öğretim yöntemlerini kapsayan 3. ve 4. sınıf derslerin hepsi internet üzerinden çevrimiçi ve eşzamansız olarak verilmektedir. Çevrimiçi olarak verilen derslerden bazıları da geleneksel sınıf içi eğitime dayalı olarak yaz kursları ile desteklenmektedir. AÖF İÖLP’ de karma öğrenme uygulaması ile özellikle 3. ve 4. sınıftaki öğrencilerin;

- bilgi edinme ve anlama düzeylerinin gerek çevrimiçi dersler gerekse yaz kursunda verilen dersler ile artırılması,
- öğrencilerin yerleşke ortamında, geleneksel sınıf içi eğitime dayalı olarak verilen yaz kursları ile sosyalleşmelerinin sağlanması,
- gerek çevrimiçi derslerde, gerekse yaz kursunda danışmanlarca verilen rehberlik ve destek ile yalnız olmadıkları duygusunu hissettirerek motivasyonlarının artırılması hedeflenmiştir.

7.1 Çevrimiçi Ders Tasarım Ekibi

Çevrimiçi ders tasarım ekibi, AÖF “Bilgisayar Destekli Eğitim” biriminde görevli ders içeriği hazırlama uzmanları ile Eğitim Fakültesinde görevli ders koordinatörleri ve yardımcılarından oluşturulan ekiplerin koordineli çalışmalarıyla hazırlanmıştır. Bununla birlikte Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde görevli animasyon uzmanlarından da proje kapsamında destek alınmıştır.

7.2 Çevrimiçi Ders Tasarımı

AÖF İÖLP karma öğrenme modelinde, öğrencilerin sosyo-ekonomik farklılıklarından dolayı çevrimiçi ders sunumlarına katılım isteğe bağlı bırakılmıştır. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin çevrimiçi derslere katılma zorunluluğu yoktur. AÖF İÖLP’de çevrimiçi dersler; üç temel bileşenden oluşmaktadır (Özkul ve Mutlu, 2005a):

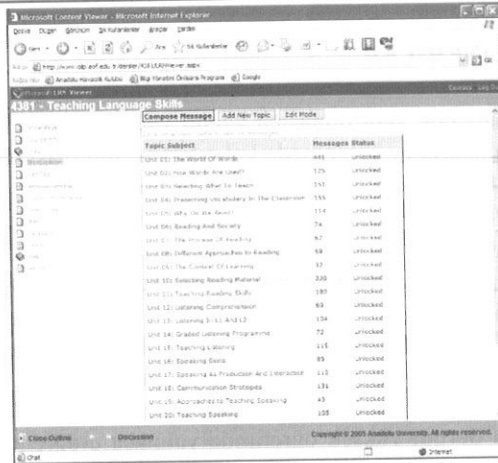
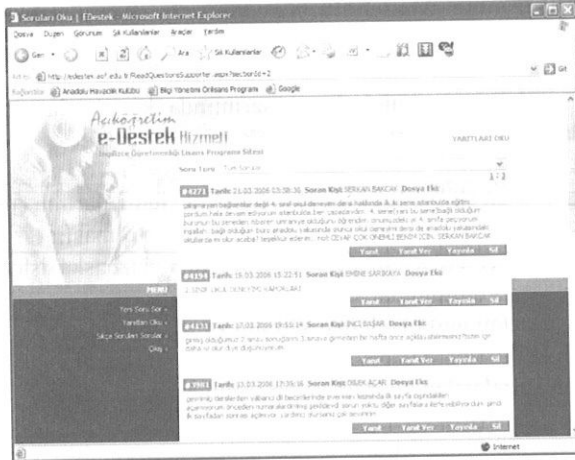
Öğrencilerin kendi kendilerine çalışmalarını sağlayacak yönlendirici ve etkileşimli eğitsel içerik: Öğrencilerin kendi kendilerine ders çalışmalarını sağlamak için tasarlanmıştır. İnternet ortamında öğrenciye sunulan eğitsel içerik, canlandırılmalı ve sesli olarak tasarlanmış ve her hafta öğrencinin kullanımına açılacak şekilde planlanmıştır. Çevrimiçi derslere ait ünitelerde, öğrencilere kitaplarını çalışırken yerine getirmeleri gereken yönlendirici görevler bulunmaktadır. Ayrıca her ünite de amaçların ve anahtarların yer aldığı gözden geçirme bölümü, ileri okuma parçaları, başvuru kaynakları, test ve alıştırmaya gibi öğretim

araçları yer almaktadır. Öğrencilerin kendi kendilerine çalışmalarını sağlayacak yönlendirici ve etkileşimli eğitsel içeriğin hazırlanmasında; gerçek olaylardan, kendi hızında öğrenmeden ve değerlendirme gibi unsurlardan yararlanılmıştır.

Foruma dayalı eş zamanlı olmayan akademik danışmanlık: Foruma dayalı eş zamanlı olmayan söz konusu danışmanlıkta, her ders için, derse kayıtlı öğrenci sayısına bağlı olarak değişen sayıda öğretmen üyesi akademik danışman olarak görev yapmaktadır. Danışmanlık faaliyetleri, tartışma gruplarının yönlendirilmesi, öğrenci mektuplarına yanıt verilmesi şeklinde yürütülmektedir. Akademik danışmanlar tartışma gruplarına en geç 24 saat içinde, öğrenci mektuplarına ise en geç 48 saat içinde yanıt vermektedirler (bkz: Şekil:4). Foruma dayalı eş zamanlı olmayan akademik danışmanlıkta işbirliği unsuruna yer verilmiştir.

Görüntülü sohbete dayalı eş zamanlı teknik destek: İşbirliği unsuruna dayalı olarak tasarlanmıştır. Öğrencilerin teknik sorularına yanıt vermek amacıyla görüntülü-sesli destek hizmeti 16 saat verilmektedir. Bu araç aynı zamanda öğrenciler tarafından kendi aralarındaki sosyal iletişim için de kullanılmaktadır.

Yukarıda açıklanan AÖF İÖLP karma öğrenme modelinde yer alan çevrimiçi ders sunumu bazı dersler için 2003- 2004 akademik yılında Web CT üzerinden verilmiştir. 2004 yılında iki aylık bir geçiş sürecinden sonra 2004- 2005 akademik yılında AÖF Bilgisayar Destekli Eğitim Birimince, Microsoft'un geliştirmiş olduğu sunucu tarafı web teknolojisi ile (.NET) "**öğrenme yönetim sistemi**" geliştirilmiş ve kullanılmaya başlanmıştır. Söz konusu öğrenme yönetim sisteminin, yetkilendirme, içerik sunumu, öğrenci izleme, test, anket, takvim ve forum gibi alt bileşenleri vardır. Karma öğrenme uygulaması içinde yer alan görüntülü sohbete dayalı eş zamanlı teknik destek hizmeti için ise "Flash Communication Server MX" kullanılmıştır. Söz konusu sunucu yazılımı, Web sitelerinde ve internet uygulamalarında video konferans, e-öğrenme, Web sunumları, paylaşımlı elektronik tahta, akıllı video sunumları, veri gösterimi, yazılı sohbet gibi zengin iletişim özellikleri oluşturma ve yaymada kesin çözümdür. Program sitesi <http://iolp.aof.edu.tr> adresinden yayımlanmaktadır. Programa kayıtlı öğrenciler şifre ile çevrimiçi derslere ulaşabilmektedirler. 3. ve 4. sınıftaki öğrencilerin %70 'i çevrimiçi derslerden yararlanmaktadır.

Şekil 4: AÖF İÖLP 3.ve4. Sınıflar için Akademik Danışmanlık Hizmetleri WEB Sayfası

Sonuç olarak AÖF İÖLP karma öğrenme modelinde, Osguthorpe ve Graham'ın "öğrenme faaliyetleri ortamı" esas alınarak modelin tasarımı yapılmaya çalışılmıştır. Diğer bir ifadeyle, geleneksel sınıf içi eğitime dayalı yaz kursları ile çevrimiçi dersler, iki farklı öğrenme faaliyeti olarak, aynı sınıfta olan öğrenciler için düzenlenmiştir. Ancak burada özellikle belirtilmesi gereken bir farklılık vardır. Karma öğrenme modelinde genellikle internete dayalı çevrimiçi ders sunumu, var olan geleneksel sınıf içi öğretimi desteklemektedir. Oysa İÖLP'de öğrenciye, basılı olarak verilen çevrimdışı ders sunum materyallerin (ders kitapları ile yardımcı ders materyalleri) daha iyi anlaşılması için çevrimiçi eşzamansız ders sunumu yapılmakta ve buna ek olarak ayrıca geleneksel sınıf içi eğitime dayalı, yaz kursları düzenlenmektedir. Söz konusu modelde özellikle çevrimiçi derslerin, çevrimdışı ders sunum materyallerinin tekrarı olmamasına dikkat edilmektedir.

7.3 Karma Öğrenme Modelinin Tasarımında Karşılaşılan Temel Güçlükler

Söz konusu modelin çevrimiçi ders tasarımında karşılaşılan güçlükler arasında şunlar sıralanabilir:

- Ders tasarım ekibinde görev alan öğretim elemanlarının çok azının ders içeriği tasarımıyla ilgili deneyime sahip olması,
- Öğretim elemanlarının ders tasarımı dışında başka işlerle ilgili görev ve sorumluluklarının olması,
- Ders tasarımı için planlanan sürenin sınırlı tutulması,
- Farklı fakültelerde görev yapan proje sorumluları arasında zaman, zaman karşılaşılan koordinasyon sorunları sıralanabilir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Uygulamada henüz çok yeni olmasına karşın yapılan araştırmalar karma öğrenme uygulamalarının, öğrenmede kalıcılığı ve motivasyonu arttırdığı maliyetleri ise azalttığını ortaya koymuştur (Harison,2003a;Ünal,2004e). Söz konusu bu avantajlar, uzaktan eğitimde karma öğrenme modelinin farklı eğitim alanlarında daha fazla tercih edilmesine neden olmaktadır (Peterson ve Bond,2004a). Son yıllarda lisans düzeyinde yapılan araştırmalar, karma öğrenme modeliyle ders alanların, yalnızca yüz yüze ya da yalnızca web'e dayalı ders alanlardan daha fazla başarılı olduğunu göstermektedir (Brown,2001). Özellikle lisans düzeyinde yapılan eğitimlerde karma öğrenme modelinin daha fazla tercih edildiği bilinmektedir (Peterson ve Bond,2004b). Bu durum yüksek öğretimde yalnızca e-öğrenmeye dayalı uzaktan eğitim programları yerine, karma öğrenme gibi farklı açılımlara da yaygın bir şekilde yer verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ancak, yapılan literatür taramasında İngilizce öğretmeni yetiştirilmesinde, karma öğrenme modeline dayalı sistemlere yeterince yer verilmediği görülmektedir. Bununla beraber uzaktan eğitim sistemine dayalı olarak öğretmen yetiştiren programlar bulunmaktadır. Sözgelimi Pakistan'da Allame Lqbal Açık Üniversitesi, uzaktan eğitime dayalı olarak İngilizce öğretmeni yetiştirilmesine katkı sağlamıştır. Ayrıca Alman Uzaktan Eğitim Enstitüsü ile öğretmen yetiştiren kurumlar arasında işbirliğine gidilerek hem öğretmen adaylarına hem de öğretmenlere yönelik eğitim ve öğretim ile ilgili sorunların ele alındığı hizmet içi eğitim programları hazırlanmıştır (Özdemir, 2003). Günümüzde uzaktan eğitim sisteminin, yetmişmiş öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında, geçmişe göre daha fazla tercih edildiği söylenebilir.

Dünyanın 10 büyük (öğrenci sayısı ve buna bağlı olarak verdiği hizmet açısından) üniversitesi (Daniel,1996) arasında yer alan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, kuruluşundan bu yana bilgi ve iletişim

teknolojilerini, öğrenme sürecini geliştirmek adına daha yaygın bir şekilde kullanma çabası içinde olmuştur. Bunun içinde önemli adımlar atmıştır. Sözelimi İÖLP' nin çevrimiçi ders tasarımı bu adımlardan sadece biridir. Söz konusu çevrimiçi derslerin geliştirilmesi sürecinde, sırasıyla proje takviminin oluşturulması, öğretim ortamlarının tasarımı, ekiplerin oluşturulması, eğitim yazılım ve yapım sürecinin tasarlanması, farklı derslerde farklı yaklaşımların geliştirilmesi, koordinasyon toplantıları ve uygulamaya koyma gibi aşamalar yer almıştır.

Alınan önlemlere rağmen mevcut sistemde aşılması gereken sorunların varlığından söz edilebilir. Sözelimi projede görev alan öğretim elemanlarının sayısının, öğrenci sayısına göre daha az olması, öğretim elemanlarının proje dışında da farklı görevlerinin olması gibi nedenlerden dolayı özellikle foruma dayalı eşzamanlı olmayan akademik danışmanlık uygulamalarında bazı aksaklıkların yaşanmasına neden olabilmektedir. Ayrıca İÖLP öğrencilerin internet bağlantılı bilgisayar donanımı edinme veya internet kafelerden söz konusu derslere ulaşma olanaklarının sınırlı olması çevrimiçi derslerde karşılaşılan bir diğer sorundur.

Ulaşılan bu sonuçlara dayalı olarak şu öneriler getirilebilir. Bunlar arasında çevrimiçi ders içeriğinin hazırlanmasında ve foruma dayalı eşzamanlı olmayan akademik danışmanlıklarda görev alan akademik personelin sayısının artırılması, sisteme yeni katılacaklar ile mevcut sistemde yer alan akademik danışmanlara kendilerini geliştirmeleri ve var ise eksikliklerini tamamlamaları için konu ile ilgili uygulamalı hizmet içi eğitim programları hazırlanmalıdır. Ayrıca proje ekibiyle akademik yıl içinde önceden hazırlanacak bir takvim doğrultusunda durum değerlendirme ve koordinasyon toplantıları düzenlenmelidir. Bunun yanı sıra öğrencilerden gelecek dönütlerin değerlendirilmesine yönelik düzenli olarak anketler yapılmalıdır. Öğrencilerin çevrimiçi derslere katılım oranının artırılması için (2004–2005 öğretim yılı itibariyle uygulamadan yararlanmaya başlayan öğrenci sayısı 3466 olup, yararlanması beklenen toplam öğrenci sayısı ise 5529 olarak tespit edilmiştir) (Özkul ve Mutlu,2005b) ise farklı illerde AÖF çatısı altında ücretsiz internet laboratuvarlarının oluşturulması sağlanmalı ya da programa kayıtlı öğrencilere düşük faizli kredilerle bilgisayar edinme yolları açılmalıdır.

Sonuç olarak Anadolu Üniversitesi AÖF içinde yer alan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı, İngilizce öğretmeni yetiştirmek üzere karma öğrenme modeli esas alınarak sürdürülen bir uzaktan eğitim programıdır. Söz konusu program İngilizce öğretmeni yetiştirilmesinde alternatif bir model olarak kabul edilmeli ve sistemin karma öğrenme modelindeki eksiklikler giderilerek, öğrencilerin büyük bir kısmının sunulan hizmetlerden akademik yıl içerisinde daha fazla yararlanması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Abram, S. (2005). The Role of E-Learning in K-12 Space
<http://infotrac-college.thomsonlearning.com/itw/infomark/538/931/69971357w4/purl=>

Aworuwa, B. (2004). Instructional Potential of Online Discussion Tool, *Academic Exchange Quarterly*, 8 (3).

Bank, C.J,Graham,C.R,Cross,J. (2005).*The Handbook of Blended Learning:Global Perspective,Local Designs*,Indiana:Preiffer

Brown, D.G. (2001).Hybrid Courses Are Best
<http://www.wfu.edu/~brown/Syllabus%20Articles/SylHybrid%20Courses.htm>

Carman, J.M. (2002).Blended Learning Design:Five Key Ingredients
http://www.knowledgenet.com/pdf/Blended%20Learning%20Design_1028.PDF

Cooper, L.W. (2001).A Comparison of Online and Traditional Computer Applications Classes,*T.H.E. Journal*,28(8).
<http://www.thejournal.com/>.

Chivore, B.R.S. (1992).Pre-service Teacher Education at a Distance: The Case of Zimbabwe. In Paud Murphy and Abdelwahed Zhiri, eds. *Distance Education in Anglophone Africa: Experience with Secondary Education and Teacher Training*, Washington, D.C.:World Bank <http://www1.worldbank.org/disted/Policy/Program/teach-02.html>

Clark, D. (2003).*Blended Learning*, Brighton:Epic Group Plc.

Daniel, J.S. (1996).*Mega-Universities and Knowledge Media*,London: Kogan Page.

DeRouin,R.E,Fritzsche,B.A,Salas,E.(2005).E-Learning in Organizations, *Journal of Management*,31(6),December.

Harrison, M. (2003).Blended Learning II (Blended Learning In Practice), Brighton:Epic Group Plc.

Keegan, D. (1996).*Foundations of Distance Education*, London: Routledge.

Kerres, M ve Witt, C. (2003).A Didactical Framework for the Design of Blended Learning Arrangements,*Journal of Educational Media*,28(2-3),October.

<http://taylorandfrancis.metapress.com>

Kinyanjui, P. E. (1992). The Organization of Teacher Training at a Distance with Particular Reference to Kenya. In Paud Murphy and Abdelwahed Zhiri, eds., *Distance Education in Anglophone Africa: Experience with Secondary Education and Teacher Training*. Washington, D.C.: World Bank. <http://www1.worldbank.org/disted/Policy/Program/teach-01.html>

MEB Öğr. Yet. Eğt. Gn. Md. (2002). *İlköğretim (6., 7., 8., Sınıflar) ile Orta Öğretim Kurumları Kültür Dersleri Öğretmen İhtiyaç Projeksiyonu: 2001-2005*, Ankara: MEB.

Nemli, E, Yazıcı, S ve Yanık. S. (2003). Kurumsal Eğitim ve Geliştirme Sürecinde Yeni Bir Yaklaşım: Elektronik Öğrenme, *Öneri* 5 (20).

Osguthorpe, R.T ve Graham, C.R. (2003). Blended Learning Environments, *The Quarterly Review of Distance Education* 4(3).

Özdemir, Y. (2003). Bilgi Teknolojilerinin Uzaktan Eğitimde Kullanılması ve Uzaktan Öğretmen Eğitimi Uygulaması, Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Türkiye.

Özkul, A.E, Mutlu, M.E.(2005).İnternet Destekli Açıköğretim Modeli: İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı, Uzaktan Eğitim Çalıştayı (Süleyman Demirel Üniversitesi, Nisan 29) sunulan bildiri, Isparta, Türkiye.

Özkul, A.E, Köse, G.D. ve Özyar, A. (2002). *A New Teacher Training Model for Turkey: DELTT (Distance English Language Teacher Training Program)*, Open and Distance Education Symposium (Anadolu Üniversitesi, 22-25 Mayıs) sunulan bildiri, Eskişehir, Türkiye.

Peterson, C.L ve Bond, N. (2004). Online Compared to Face-to-Face Teacher Preparation for Learning Standards-Based Planning Skills, *Journal of Research on Technology in Education* 36(4).

Reimers-Hild, C., King, J.W., Foster, J.E., Fritz, S.M., Waller, S.S. ve Wheeler, S.W. (2005). A Framework for the "Entrepreneurial" Learner of the 21st Century. *Online Journal of Distance Learning Administration* 8(2), Summer.

Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., Zvacek, S. (2003). *Teaching and Learning at a Distance*, New Jersey :Merrill PrenticeHall .

Singh, H. (2003). Building Effective Blended Learning Programs, *Educational Technology* 43(6).

<http://www.bookstored.com/framework/blended-learning.pdf>

Sloan-C Report (2004). Entering the Mainstream: The Quality and Extent of Online Education in the United States, 2003 and 2004.

<http://www.sloan-c.org/resources/survey04a.asp>

Troha, F. J. (2002). The Right Mix: A Bulletproof Model for Blended Learning, *E-Learning* 3 (6).

Ünal, D.P.(2004).Öğreme(Harmanlanmış-Karma Öğrenme Ortamı) ve Uygulama Örnekleri

<http://uretim.meb.gov.tr/EgitekHaber/s76/yazarlar/Dimsad.htm>

Verduin J.R. ve Clark, T.A (1991). *Distance Education*, San Francisco: Jossey Bass.

Van Hook, S. R. (2005). Universal Learning at a Distance: Can we plug it in? *Online Journal of Distance Learning Administration* 8 (2), Summer .

White, C. (2003). *Language Learning in Distance Education*, Cambridge: Cambridge University Pres.

YÖK (1998). Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi, Ankara: Yükseköğretim Kurulu Bakanlığı.

<http://buelc.boun.edu.tr/eogrenme.htm>

http://buelc.boun.edu.tr/makale/e_ogrenme_nedir.htm

<http://www.meb.gov.tr/stats/Apk2002/801.htm>

<http://www.aln.org/index.asp>

[http://en.wikipedia.org/wiki/Learning management system](http://en.wikipedia.org/wiki/Learning_management_system)